

DANIELA VIRTELOVÁ

Pedagogická gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta pedagogická

Katedra českého jazyka a literatury

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomová práce D. Vrtelové se zabývá velmi komplikovanou a obšírnou problematikou výuky naší mateřštiny, a to prezentací aspektu a deklinace substantiv; toto téma mělo být specifikováno již v názvu, není vhodné volit povšechně obecný titul Pedagogická gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka. Práce si klade za cíl pojednat o způsobu, jakým je zpracována lingvodidaktická problematika aspektu a deklinace substantiv v učebnicích češtiny pro cizince určených pro získání úrovně B1 dle Společného evropského referenčního rámce (SERR).

Musím předeslat, že téma se mi jeví příliš obsáhlým pro diplomovou práci, z toho také vyplývá většina nedostatků, které shledávám.

Členění práce je logické, rozsah jednotlivých kapitol je adekvátní jejich obsahu, tedy kromě těch shrnujících, které by si zasloužily podrobnější zpracování. V úvodní části popisuje diplomandka cíle a postup práce, vymezuje pojem „pedagogická gramatika“ a pojednává o základních druzích gramatiky ve vyučovacích metodách. Dále představuje SERR a jeho doporučení v oblasti jazykových kompetencí na úrovni B1. Kapitulu 5, tj. Zpracování deklinačních paradigmat substantiv a aspektu, považuji za nadbytečnou.

Stěžejní část je věnována analýze učebnic podle zvolených kritérií, kterými jsou: a) koncepce výkladu deklinace substantiv (horizontální/vertikální), b) prezentace deklinace substantiv z hlediska dichotomie indukce–dedukce, onomaziologie–sémaziologie a preskripce–deskripce, c) prezentace formální a funkční stránky aspektu, d) výklad problematiky aspektu opět na ose indukce–dedukce, onomaziologie–sémaziologie a preskripce–deskripce. Autorka se rozhodla brát v potaz, ač okrajově, i skloňování ostatních slovních druhů, výklad deklinačně složitějších substantiv a detailněji se zaměřuje na deklinační problematiku lokálu plurálu, což ještě více rozšiřuje již tak předimenzovaný prostor pro zkoumání.

Nicméně vlastní analýza je provedena důkladně, diplomandka pečlivě pozoruje vybrané jevy, snaží se zasazovat je do širšího kontextu a nabízet vlastní hlediska. Jelikož je porovnáváno poměrně mnoho publikací (sedm), bylo by přehledné shrnout základní výsledky

do tabulky či grafu, jako je tomu u dotazníku. Jak bylo řečeno výše, závěrečné pojednání o analýze by si zasloužilo větší prostor, na druhou stranu je třeba konstatovat, že téměř všechny relevantní informace jsou obsaženy v částech o jednotlivých učebnicích. Pouze místo zmíněných nadbytečných jevů by bylo příhodnější rozšířit informace o výhodách, nevýhodách a důsledcích jednotlivých lingvodidaktických koncepcí a postupů.

Velmi oceňuji snahu porovnat výsledky rozboru s dotazníkovým šetřením. Zajímavé by byly slovní komentáře k odpovědím, ovšem je jasné, že pro větší analýzu tohoto typu nebyl v práci prostor.

K výtkám: Tabulky na s. 14 a 15 postrádají komentář a působí tak samoúčelně. Mezi číslem kapitoly a jejím názvem se nepíše tečka. Na s. 66 mají poslední tři odstavce kapitoly 7 zvláštní zpracování – odkazované grafy nekorrespondují s dotazovaným jevem (např. graf č. 9 chybí), text působí nedokončeným dojmem.

Studie má dobrou grafickou úroveň, v textu se (kromě cca tří interpunkčních nedostatků) neobjevují pravopisné chyby, pouze občasné překlepy. Výčet literatury svědčí o tom, že autorka prostudovala dostatečné množství kvalitních materiálů, což také dokládala vhodnými postřehy v textu práce.

Domnívám se, že diplomová práce Daniely Virtelové splnila kritéria kladená na tento typ práce, a proto ji **doporučuji k obhajobě s navrhovaným hodnocením velmi dobře.**

Otázky k obhajobě:

1. Učebnice Česky krok za krokem 2 dělí substantiva do tří deklinačních skupin (nikoli podle rodu), viz s. 39, kde jsou také vyjmenovány výhody tohoto dělení (dle L. Holé). Pokuste se zformulovat možné nevýhody tohoto členění.
2. Obdobně v učebnici Česky, prosím III. se na životná a neživotná dělí nejen maskulina, ale také feminina. Jaký je důvod tohoto přístupu a je podle Vás systematický a životaschopný?
3. Jaký je Váš názor na fakt, že cizojazyční studenti nedisponují (na rozdíl od rodilých mluvčích) při výuce češtiny jednotnými vzory?

V Plzni 15. 8. 2018

Mgr. Dita Macháčková